

Pedagogika opiekuńcza - opis przedmiotu

Informacje ogólne	
Nazwa przedmiotu	Pedagogika opiekuńcza
Kod przedmiotu	05.0-WP-PEDP-POP-C_pNadGenL90T3
Wydział	Wydział Nauk Społecznych
Kierunek	Pedagogika / Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza i profilaktyka
Profil	ogólnoakademicki
Rodzaj studiów	pierwszego stopnia z tyt. licencjata
Semestr rozpoczęcia	semestr zimowy 2016/2017

Informacje o przedmiocie	
Semestr	2
Liczba punktów ECTS do zdobycia	5
Typ przedmiotu	obowiązkowy
Język nauczania	polski
Sylabus opracował	- dr hab. Grażyna Gajewska, prof. UZ - dr Krzysztof Zajdel

Formy zajęć					
Forma zajęć	Liczba godzin w semestrze (stacjonarne)	Liczba godzin w tygodniu (stacjonarne)	Liczba godzin w semestrze (niestacjonarne)	Liczba godzin w tygodniu (niestacjonarne)	Forma zaliczenia
Ćwiczenia	30	2	18	1,2	Zaliczenie na ocenę
Wykład	15	1	9	0,6	Egzamin

Cel przedmiotu

Cel główny: poznanie teoretycznych podstaw działalności opiekuńczo-wychowawczej. Cele szczegółowe: słuchacz: pozna podstawową i uporządkowaną wiedzę ogólną o działalności i rzeczywistości opiekuńczo-wychowawczej, jej istocie, rodzajach, składnikach; potrafi odnieść wiedzę ogólną do praktyki i własnego doświadczenia; ma świadomość swojej wiedzy i potrafi ją zastosować.

Wymagania wstępne

Pedagogiczna i psychologiczna wiedza ogólna.

Zakres tematyczny

Wykłady

Geneza, przedmiot, treść, podstawowe pojęcia oraz funkcje pedagogiki opiekuńczej i jej związki z innymi naukami społecznymi (pedagogiką ogólną, społeczną i specjalną, psychologią). Cechy konstytutywne opieki. Model opiekuna – wychowawcy. Geneza opieki. Potrzeby dzieciństwa a opieka. Charakterystyka, konsekwencje ich niezaspokojenia w opiece i wychowaniu dziecka. Opuszczenie i osamotnienie dziecka. Sieroctwo i choroba sieroca. Funkcje opieki. Struktura opieki. Diagnozowanie w opiece i wychowaniu. Samodzielność życiowa, jako cel opieki. Istota zastępowania dziecka opieki rodzinnej. Proces opieki i jego przebieg.

Ćwiczenia

Pedagogika opiekuńcza, jako dyscyplina naukowa. Przedmiot zainteresowań pedagogiki opiekuńczej, swoistość problematyki, funkcje pedagogiki opiekuńczej, jej relacje z innymi dyscyplinami (pedagogiką społeczną, specjalną, ogólną, psychologią, socjologią). Podstawowa aparatura pojęciowa pedagogiki opiekuńczej. Struktura opieki: potrzeby ponadpodmiotowe, funkcje opiekuńcze, postawy opiekuńcze, sytuacje opiekuńcze, czynności opiekuńcze, atmosfera opieki. Potrzeby podopiecznego wyznaczniem działalności opiekuńczej – istota, właściwości i wybrane klasyfikacje ludzkich potrzeb, pojęcie potrzeb ponadpodmiotowych i ich klasyfikacja oraz diagnozowanie. Potrzeby dzieciństwa a opieka. Klasyfikacja potrzeb dzieciństwa i ich krótka charakterystyka, potrzeba przywiązania – istota, sposoby zaspokojenia oraz przedmioty i ich zmienność w procesie rozwoju dziecka, choroba sieroca jako skutek niezaspokojenia potrzeby przywiązania, zasady postępowania opiekuńczo-wychowawczego wynikające z wiedzy o dziecięcych potrzebach przywiązania. Zjawisko porzucenia, opuszczenia (sieroctwa) dzieci. Wąskie i szerokie ujęcie zjawiska, rodzaje, przyczyny mikro- i makrospołeczne, skutki dla rozwoju i zachowania dzieci. Dlaczego nie warto posługiwać się pojęciem „sieroctwo”. Różnorodność interpretacji pojęcia opieki. Opieka a inne typy działalności ludzkiej - zasadnicze sposoby ujmowania „opieki”, specyficzne cechy opieki, relacje między opieką a pomocą, relacje między opieką a wychowaniem (swoistości i związki). Zakresy opieki – zróżnicowanie opieki ze względu na jej podmiot, przedmiot, charakter, przejawy w ciągu życia jednostki, zaspokajane potrzeby. Kategorie opieki – pojęcie kategorii opieki, charakterystyka opieki, jako kategorii: rodzinnej, moralnej, społecznej, prawnej i wychowawczej. Funkcje opieki – funkcja homeostatyczna – jej warstwa obiektywna i subiektywna, egzystencjalna, regulacyjna, usamodzielniająca, socjalizująca. Zasady opieki wychowawczej – zasada opieki sprawiedliwej, opieki optymalnej, czynnego udziału podopiecznych, wychowawczego charakteru opieki, wychowawczego oddziaływania na potrzeby. Proces opieki – istota procesu opieki, zasadnicze typy procesu opieki, elementy zmienne ewolucyjnego procesu opieki oraz jego struktura. System opieki nad dzieckiem – zasadnicze funkcje systemu opieki i wychowania, główne założenia reformy systemu opieki i wychowania, typy placówek i ich funkcjonowanie w świetle aktualnych dokumentów. Rodzina adopcyjna, jako forma kompensacji sieroctwa dzieci. Podstawy prawne adopcji, adopcja zagraniczna, jawność adopcji, niepowodzenia adopcji i ich przyczyny, specyficzne problemy rodzin adopcyjnych, rola ośrodka adopcyjnego w przygotowaniu adopcji. Rodzina zastępcza, jako środowisko opieki i wychowania – typy rodzin zastępczych, zasady funkcjonowania rodzin, rodzina zastępcza a rodzina adopcyjna, pogotowie rodzinne, jako jedna z zawodowych form opieki zastępczej nad dzieckiem, światowe kierunki w opiece zastępczej. Opiekun-wychowawca w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Jego pozytywne i negatywne prezentowane postawy, czynniki postaw opiekuńczych, teoretyczny model opiekuna-wychowawcy, etyczny aspekt zawodu opiekuna – wychowawcy. Wkład pedagogów (m.in. H. Radlińskiej, J. Cz. Babickiego, K. Jeżewskiego, J. Korczaka, K. Lisieckiego, H. Jordana) w rozwój

pedagogiki opiekuńczej. Istota samodzielności życiowej, jako celu i środka opieki.

Metody kształcenia

Wykłady – wykład z elementami dyskusji, problemowy z zastosowaniem prezentacji medialnej.

Ćwiczenia – praca w małych grupach, praca z tekstem, wizualizacyjne, dyskusja.

Efekty uczenia się i metody weryfikacji osiągania efektów uczenia się

Opis efektu	Symbole efektów	Metody weryfikacji	Forma zajęć
Student ma podstawową, uporządkowaną wiedzę o różnych środowiskach opiekuńczo-wychowawczych, ich specyfice i procesach w nich zachodzących	K_W10	- Bieżące wypowiedzi na zajęciach - Odpowiedzi na kolokwiah: połówkowym i końcowym z ćwiczeń - Odpowiedzi w teście egzaminacyjnym na adekwatne pytania	- Wykład - Ćwiczenia
Ma elementarną, uporządkowaną wiedzę na temat pedagogiki opiekuńczej i jej zależnościach z innymi subdyscyplinami pedagogicznymi, w tym podstawowe terminy, przemiany, funkcje oraz teorie składowe. Wiedza o opiece (specyfice, genezie, czynnikach, zakresach, kategoriach, funkcjach i zasadach) oraz jej wychowawczej modyfikacji, znajomość środowisk opieki i wychowania dziecka i ich specyfiki. Poznanie diagnozowania i optymalnego zaspokajania potrzeb opiekuńczych podopiecznych i wychowanków oraz doprowadzania ich do samodzielności życiowej i zakończenia opieki	K_W13	- Bieżące wypowiedzi na zajęciach - Odpowiedzi na kolokwiah: połówkowym i końcowym z ćwiczeń - Odpowiedzi w teście egzaminacyjnym na adekwatne pytania	- Wykład - Ćwiczenia
Ma podstawową wiedzę o uczestnikach działalności wychowawczej, opiekuńczej i pomocowej	K_W15	- Bieżące wypowiedzi na zajęciach - Odpowiedzi na kolokwiah: połówkowym i końcowym z ćwiczeń - Odpowiedzi w teście egzaminacyjnym na adekwatne pytania	- Wykład - Ćwiczenia
Potrafi wykorzystywać podstawową wiedzę teoretyczną z zakresu pedagogiki oraz powiązanych z nią dyscyplin w celu analizowania i interpretowania problemów edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych i pomocowych, a także motywów i wzorów ludzkich zachowań	K_U02	Bieżące wypowiedzi na zajęciach	Ćwiczenia
Posiada umiejętność prezentowania własnych pomysłów, wątpliwości i sugestii, popierając je argumentacją w kontekście wybranych perspektyw teoretycznych, poglądów różnych autorów	K_U08	Bieżące wypowiedzi na zajęciach	Ćwiczenia
Potrafi posługiwać się podstawowymi ujęciami teoretycznymi w celu analizowania, interpretowania oraz projektowania strategii działań pedagogicznych; potrafi generować rozwiązania konkretnych problemów pedagogicznych i prognozować przebieg ich rozwiązywania oraz przewidywać skutki planowanych działań	K_U10	Bieżące wypowiedzi na zajęciach	Ćwiczenia
Ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego doksztalcania się zawodowego i rozwoju osobistego, dokonuje samooceny własnych kompetencji i doskonalili umiejętności, wyznacza kierunki własnego rozwoju i kształcenia	K_K01	Bieżące wypowiedzi na zajęciach	Ćwiczenia
Jest przygotowany do aktywnego uczestnictwa w grupach, organizacjach i instytucjach realizujących działania pedagogiczne i zdolny do porozumiewania się z osobami będącymi i niebędącymi specjalistami w danej dziedzinie	K_K07	Bieżące wypowiedzi na zajęciach	Ćwiczenia

Warunki zaliczenia

Wykłady

Egzamin pisemny. Warunkiem zaliczenia egzaminu jest egzamin pisemny z treści ćwiczeń i wykładów. Egzamin jest pracą pisemną, z progami punktowymi. Warunkiem oceny pozytywnej jest uzyskanie 60% pozytywnych odpowiedzi.

Ćwiczenia

Zaliczenie z ćwiczeń odbywa się na podstawie oceny poziomu aktywnego i merytorycznego uczestnictwa w zajęciach (20% oceny), oceny z kolokwium połówkowego i końcowego (80%). Kolokwia są pracami pisemnymi. Ocenę pozytywną z kolokwiów, z progami punktowymi, stanowi 60% pozytywnych odpowiedzi.

Literatura podstawowa

1. Albański L., Gola S. (2013). Wybrane zagadnienia z pedagogiki opiekuńczej, książka do pobrania (bezpłatnie) w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej (DBC) pod adresem: http://www.dbc.wroc.pl/dlibra/docmetadata?id=23690&from=&dirids=1&ver_id=&p=1&Ql=
2. Badora S., Człowiek jako istota opiekująca się. Szkice pedagogiczne. Tarnobrzeg 2013.
3. Dąbrowski Z., *Pedagogika opiekuńcza w zarysie*, cz. 1-2, Olsztyn 2006.
4. Gajewska G., *Problemy – dylematy wynikające z teorii potrzeb dla teorii i praktyki opieki nad dzieckiem*, Zielona Góra 1997.
5. Gajewska G., *Pedagogika opiekuńcza: elementy metodyki*, Zielona Góra 2009.
6. Gajewska G., *Rodzinną opieką zastępczą z perspektywy województwa lubuskiego*, Zielona Góra 2009.
7. Jundziłł E., Pawłowska R., red., *Pedagogika opiekuńcza: przeszłość, teraźniejszość, przyszłość*, Gdańsk 2008.
8. Kelm A., *Węzłowe problemy pedagogiki opiekuńczej*, Warszawa 2000.
9. Kozdrowicz E., red., *Adopcyjne rodzicielstwo: dylematy, nadzieje, wyzwania*, Warszawa 2013.
10. Sendyk M., *Społeczne przystosowanie dzieci z poczuciem sieroctwa społecznego*, Kraków 2001.
11. Wybrane artykuły z czasopisma: „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” z ostatnich 6 lat.
12. Każdorazowo uaktualniana, ustalana i przekazywana przez prowadzącego.

Literatura uzupełniająca

1. Andrzejewski M., *Domy na piasku: domy dziecka, od opieki nad dzieckiem do wspierania rodziny*, Poznań 2007.
2. Badora S., *Z zagadnień pedagogiki opiekuńczej*, Tarnobrzeg 2007,
3. Badora S., *Dlaczego warto oddać głos przeciw pojęciu sieroctwo*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” 2014, 2;
4. Becełewska D., *Choroba sieroca*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” 2007, 5.
5. Dröcher V., *Rodzinne gniazdo: jak zwierzęta rozwiązują swoje problemy rodzinne*, Warszawa 1988.
6. Gajewska G., Doliński A., *Teoretyczno-metodyczne aspekty warsztatu pedagoga: scenariusze zajęć wychowawczych*, T. I, Zielona Góra 2002.
7. Kotarbiński T., *Medytacje o życiu godziwym*, Warszawa 1976.
8. Łobocki M., *W poszukiwaniu skutecznych form wychowania*, Warszawa 1990.
9. *Sieroctwo społeczne i jego kompensacja*, red. M. Heine, G.Gajewska, Zielona Góra 1999.
10. Maciaszkowa J., *Z teorii i praktyki pedagogiki opiekuńczej: opieka rodzinna nad dzieckiem i kompensacja jej niedostatków*, Warszawa 1991.
11. Napiórkowska K., *Realizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w świetle danych statystycznych*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze” 2013, 8.
12. Radlińska H., *Pedagogika społeczna*, Wrocław 1961.
13. Stelmaszuk Z.W., red., *Zmiany w systemie opieki nad dziećmi i młodzieżą: perspektywa europejska*, Katowice 2001.
14. Każdorazowo uaktualniana, ustalana i przekazywana przez prowadzącego.

Uwagi

Zmodyfikowane przez dr Jarosław Wagner (ostatnia modyfikacja: 03-09-2016 13:51)